

Datum: 2020-05-12

Finansdepartementet
Statsrådet Per Bolund
103 33 Stockholm

Remissvar

INNOVATIONSFÖRETAGEN BEJAKAR BETÄNKANDET ”MODERNARE BYGGREGLER”, SOU 2019:68.

Innovationsföretagen tackar för möjligheten att lämna synpunkter på remissen
”Modernare byggregler” - Fi2019/04318/BB.

Förändring sker i allt snabbare takt. Den påverkar människors sätt att vara. Våra sätt att leva våra liv. När de stadsdelar vi planerar idag är inflyttningsklara, kommer vi att ha självkörande bilar. Vad är då ett närområde? Vad är då ett fjärrområde? Vad är då en stad? Vad är då landsbygd?

Cirka 40 % av växthusgaserna i en genomsnittlig stad uppskattas vara direkt relaterat till samhällsbyggande. Att minimera dessa växthusgaser, att kraftigt reducera nyttjandet av jordens resurser, kommer att kräva radikala förändringar i hur morgondagens samhällen planeras, utformas, byggs och används.

Det är hög tid att allas vårt fokus riktas mot sådana helt överordnade frågor. **Tydliga funktionskrav tvingar oss att lyfta blicken**, att se helheten och att rikta skärpan på hur vi skapar livsmiljöer som bättre passar dagens och framförallt morgondagens krav och levnadssätt.

Vårt regelverk måste vara med sin tid, blicka framåt, stödja föränderlighet, utveckling och innovation. **Vi anser inte** att dagens byggregler bidrar med detta. Vår uppfattning är att dagens byggregler snarare cementerar.

Vi anser att förslaget till **”Modernare byggregler” är ett steg i rätt riktning. Vi bejakar betänkandet.** Det finns samtidigt många utmaningar på vägen, såväl kulturella som strukturella. Det handlar exempelvis om hur vi i sektorn traditionellt är vana att arbeta, om hur myndigheter och andra instanser verkar, om hur utbildningar och regelsystem är uppbyggda.

Våra medlemsföretag har mycket kunskap och kompetens att bidra med. Vi deltar mycket gärna i det fortsatta arbetet med att **utveckla ett modernt, holistiskt och framåtblickande regelverk.**

Nedan följer Innovationsföretagens ståndpunkter och kommentarer.

INNOVATIONSFÖRETAGENS STÄLLNINGSTAGANDE:

- **Innovationsföretagen stödjer till fullo att föreskrifterna även i fortsättningen formuleras som funktionskrav.** Tydliga funktionskrav är en förutsättning för en mer förutsägbar byggprocess, ökad konkurrens och ett långsiktigt hållbart byggande. Precisa funktionskrav främjar kreativitet, produktivitet, innovation och en modigare arkitektur.
- **Innovationsföretagen anser att dagens 432 föreskrifter bör reduceras rejält.** Färre och mer precisa föreskrifter är en förutsättning för att regelsystemet ska fungera. En föreskrift som inte kan formuleras på ett tydligt och specifikt sätt får antas vara en föreskrift som kan tas bort. Vi anser att arbetet med att precisera och prioritera ska utföras tillsammans med samhällsbyggandets aktörer.
- **Innovationsföretagen stödjer till fullo att vaga ord och formuleringar i föreskrifterna preciseras.** Det stora utrymmet för tolkningar som följer av vaga formuleringar bidrar till mycket tyckande och låg produktivitet. Det är inte ovanligt att mer tid läggs på att diskutera tolkningar än på att skapa lösningar. Innovationsföretagen stödjer kommitténs förslag att begrepp som används i föreskrifterna tydligt definieras.
- **Innovationsföretagen anser inte att verifieringsmetod ska anges i föreskrift.** Det riskerar att hindra en kontinuerlig utveckling av befintliga, alternativa och nya verifieringsmetoder. Fristående ackrediteringsorgan, inhemska såväl som internationella, är bäst lämpade att bedöma huruvida en verifieringsmetod är tillämplig eller inte.
- **Innovationsföretagen rekommenderar att formen allmänna råd helt tas bort.** Det har blivit otydligt vad som är råd och vad som är föreskrift. I praktiken tillämpas råden som föreskrifter. Det kan också finnas råd som borde vara föreskrift. Många av råden innehåller detaljerade beskrivningar av lösningar. Råden minimerar därmed utrymmet för nya lösningar och innovation. Nära nog samtliga av dagens föreskrifter har ett tillhörande råd. Grundorsaken är vaga och oprecisa föreskrifter. Borttagande av rådstexter blir en katalysator för att formulera tydligare och mer precisa funktionskrav.
- **Innovationsföretagen stödjer förslaget att hänvisningar till standarder tas bort.** Hänvisningarna innebär att även standarder tillämpas som föreskrifter. Standarder riskerar därmed att bli cementerade, istället för att vara en dynamisk kunskapsplattform för ständiga förbättringar, utveckling och innovation. Det är viktigt att det görs en konsekvensanalys för att säkerställa att det inte uppstår "luckor" i regelverket när hänvisningarna avvecklas.

- **Innovationsföretagen anser att förslaget om en Byggkravsnämnd har vissa betänkligheter och bör utredas vidare.** Det är mycket välkommet att en lösning eller tolkning kan godkännas i ett tidigt skede och att den sedan gäller över hela landet. Det finns ett stort behov av enhetliga tillämpningar. Betänkligheterna handlar framförallt om hur Byggkravsnämnden ska rätta till, att det finns risk för att "alla" frågor hamnar hos Byggkravsnämnden och att den riskerar att bli en flaskhals. Det finns farhågor om att kunna rekrytera kompetent personal och om jäv. Precisa funktionskrav bör kunna undanröja behovet av denna nämnd.
- **Innovationsföretagen stödjer förslaget om att följdkraven av ombyggnad avskaffas.** Det mest hållbara är att på smartaste sätt nyttja det redan byggda. Följdkraven som följer av begreppet ombyggnad försvårar detta. De utgör ett hinder för att kunna erbjuda bra bostäder till fler, till en lägre kostnad och utan att behöva bygga nytt. Följdkraven riskerar även att äventyra de historiska och kulturella kvaliteterna som finns i det befintliga fastighetsbeståndet. Vi anser att en förändring av en befintlig byggnad inte ska omfattas av samma krav som för en nybyggnad.
- **Innovationsföretagen rekommenderar att rollerna certifierad sakkunnig och kontrollansvarig utreds vidare.** Vi anser att systemet med certifierad sakkunnig bidrar till en ökad medvetenhet om frågor som rör människors hälsa, säkerhet och välbefinnande, men också om befintliga värden i vår byggda miljö. Vi ser en risk att sådana frågor prioriteras ned om certifierad sakkunnig avvecklas.

Vi ser å andra sidan att systemet skapar utrymme för tolkningar och tyckande, att det inte bidrar till oberoende eller enhetliga bedömningar. Det bidrar även till ökad otydlighet vad gäller ansvar.

Systemet med kontrollansvarig anses inte bidra till verklig kvalitet. Det upplevs som en "pappersprodukt". Vi rekommenderar att kvalitetsprocesserna i sin helhet ses över, med fokus på att säkerställa hållbara livsmiljöer samt att tydliggöra ansvar och roller.

9. INNOVATIONFÖRETAGENS KOMMENTARER PÅ AVSNITTEN I KAPITEL 9

9.2 PRINCIPER FÖR REFORMERING AV BBR

9.2.1 Förslag för ökad förutsägbarhet och flexibilitet

Innovationsföretagen stödjer till fullo att föreskrifterna även i fortsättningen formuleras som funktionskrav. Tydliga funktionskrav är en grundförutsättning för en mer förutsägbar byggprocess, ökad konkurrens och ett långsiktigt hållbart byggande. Precisa funktionskrav främjar kreativitet, produktivitet, innovation och en modigare arkitektur.

Fokus på funktionskrav främjar en ökad helhetssyn, förmågan att förstå flera aspekter, att förstå det liv som ska levas på platsen. Det främjar ett hållbart samhällsbyggande som ska tillgodose dagens behov utan att äventyra för framtida generationers behov. Det kan dock bli svårare att introducera nyutexaminerade. Utbildningarna idag anses vara för tillrättalagda och ha för lite fokus på att skapa lösningar. Det finns en risk att gapet mellan utbildning och praktik ökar. Ett ökat fokus på funktionskrav kan å andra sidan bidra till en reformering av dagens utbildningar, med ett större fokus på att förstå behov och skapa lösningar.

Tydliga funktionskrav ökar Innovationsföretagens möjligheter att bidra med utveckling och förnyelse, att erbjuda fler och mer innovativa lösningar och att som experter och rådgivare bidra till ett samhällsbyggande som håller över tid. Precisa funktionskrav främjar kreativitet, produktivitet och innovation. Vaga föreskrifter verkar i motsatt riktning. Tydligare funktionskrav kan bli en katalysator för byggherrar att formulera mer precisa och tydligare krav och målbilder, som i sin tur kan främja bättre och mer precisa upphandlingar och en bättre konkurrens.

Innovationsföretagens anser att dagens 432 föreskrifter bör reduceras rejält. Färre och mer precisa föreskrifter är en förutsättning för att regelsystemet ska fungera. En föreskrift som inte kan formuleras på ett tydligt och specifikt sätt får antas vara en föreskrift som kan tas bort. Vi anser att arbetet med att precisera och prioritera ska utföras tillsammans med samhällsbyggandets aktörer.

Det finns en oro över att Boverket tänker i "stuprör" och detaljer, att det saknas en helhetssyn. Det finns en oro att funktionskraven förblir otydliga eller att förslagen inte blir genomförda. Vi tror inte att samma part som formulerat de vaga föreskrifterna också är den part som ska precisera dessa.

Begränsa tolkningsutrymmet i vissa föreskrifter

Innovationsföretagen stödjer till fullo att vaga ord och formuleringar i föreskrifterna preciseras. Det stora utrymmet för tolkningar som följer av vaga formuleringar bidrar till mycket tyckande och låg produktivitet. Det är inte ovanligt att mer tid läggs på att diskutera tolkningar än på att skapa lösningar. Vi anser att de många vaga formuleringarna i dagens byggregler är grundorsaken till det stora antalet allmänna råd, hänvisningar till standarder och till andra skrifter. Innovationsföretagen stödjer kommitténs förslag att begrepp som används i föreskrifterna tydligt definieras.

Verifieringsmetoder

Innovationsföretagen anser inte att verifieringsmetod ska anges i föreskrift. Det riskerar att hindra en kontinuerlig utveckling av befintliga, alternativa och nya verifieringsmetoder. Fristående ackrediteringsorgan, inhemska såväl som internationella, är bäst lämpade att bedöma huruvida en verifieringsmetod är tillämplig eller inte.

Minskad användning av allmänna råd

Innovationsföretagen rekommenderar att formen allmänna råd helt tas bort. Det har blivit otydligt vad som är råd och vad som är föreskrift. I praktiken tillämpas råden som föreskrifter. Det kan också finnas råd som borde vara föreskrift. Många av råden innehåller detaljerade beskrivningar av lösningar. Råden minimerar därmed utrymmet för nya lösningar och innovation. Nära nog samtliga av dagens föreskrifter har ett tillhörande råd. Grundorsaken är vaga och oprecisa föreskrifter. Borttagande av rådstexter blir en katalysator för att formulera tydligare och mer precisa funktionskrav.

Detaljerade och lösningorienterade råd innebär att de flesta upplever det som en stor uppförsbacke att avvika från ett allmänt råd och att föreslå en annan lösning. Det tar för mycket tid och kostar för mycket pengar att "ta striden". Det finns samtidigt en risk att väldigt få efter en tid vet vad som låg bakom lösningen eller siffran i rådet. Kunskapen faller i glömska. Det blir en falsk trygghet att luta sig emot. Råden cementerar och befäster. Utrymmet för nya, bättre och mer innovativa lösningar blir minsta möjliga. Utvecklingen riskerar att gå baklänges. När råden tas bort måste man samtidigt vara observant på att det till en början kan innebära viss förvirring och osäkerhet. Det finns risk för att man fortsätter använda råden som normerande, precis som idag. Man vill ha något att "hålla sig i". Det finns en oro för att kvalitén får stryka på foten och att vi utan råden får billigare och sämre lösningar.

Att antalet råd reduceras till ett minimum innebär förmodligen ett ökat behov av fler specialistkonsulter, ett större antal specialskrifter och nya handböcker. Förändringen kan bli svårare att hantera för små bolag. A och O är att juridiken följer med i förändringen.

Ta bort hänvisningar till standarder

Innovationsföretagen stödjer förslaget att hänvisningar till standarder tas bort. Hänvisningarna innebär att även standarder tillämpas som föreskrifter. Standarder riskerar därmed att bli cementerade, istället för att vara en dynamisk kunskapsplattform för ständiga förbättringar, utveckling och innovation. Det är viktigt att det görs en

konsekvensanalys för att säkerställa att det inte uppstår "luckor" i regelverket när hänvisningarna avvecklas.

Precis som för de allmänna råden är det mycket viktigt att göra en tydlig åtskillnad mellan vad som är funktionskrav, råd eller standard. Det är också väsentligt att definiera och tydliggöra vad en standard är. Standarder blir idag lika med "måsten" och lika med likadant. Att hänvisningar till standarder tas bort ur BBR lyfter även den grundläggande frågan om varför vi har standarder, vad de är till för och hur standarder kan bidra till en mer ändamålsenlig byggprocess, en ökad variation i byggandet, ökad konkurrens och ett långsiktigt hållbart byggande? Det saknas en gemensam bild om hur byggindustrin vill arbeta med standarder. Arbetet med standarder styrs idag till stor del av de som "sponsrar" och det präglas i alltför stor utsträckning av ett inifrån och ut perspektiv. Arbetet med standarder måste i betydligt större utsträckning ta ansats i en bättre helhetssyn, en ökad produktivitet och en långsiktigt hållbar arkitektur.

Samarbetet med SIS och hur deras affärsmodell ser ut idag måste ses över och förändras.

Innovationsföretagen stödjer även att hänvisningar till myndigheters och organisationers skrifter tas bort. Genom att hänvisa till en annan myndighetsskrift är risken stor att denna tillämpas som föreskrift.

9.2.2 Förslag för mer överskådliga byggregler

Innovationsföretagen stödjer förslaget att Boverket bör tydliggöra indelningen i BBR genom att dela in BBR i kapitel och paragrafer som följer ordningen och terminologin i plan- och bygglagen (PBL) och plan- och byggförordningen (PBF).

9.2.3 Ändring av Boverkets instruktion

Innovationsföretagen anser att instruktionen ska vara att Boverket ska utforma föreskrifterna som verifierbara funktionskrav. Texten "så långt det är möjligt" skapar genast utrymme för tolkningar och bör därför tas bort.

Föreskrifter som inte kan formuleras som precisa och verifierbara funktionskrav ska förmodligen inte vara en föreskrift. Det blir ett sätt att både precisera och prioritera.

9.3 MER FÖRUTSÄGBARHET, FLEXIBILITET OCH DIVERSITET MED NYA FÖRESKRIFTER FÖR BOSTÄDERS LÄMPLIGHET

9.3.1 Delar av 3:2 i BBR bör istället regleras i PBF

Innovationsföretagen anser att kommitténs förslag måste utredas vidare.

9.3.2 Förslag till nya föreskrifter i avsnitt 3:2 i BBR

Innovationsföretagen anser att kommitténs förslag är i rätt riktning men är tveksam till detaljregleringen av mått och lösningar. Vi ser en risk att kommittén i detta avsnitt går emot sig själv och det överordnade syftet att fokusera på tydliga funktionskrav. Vi ser risker att man fortfarande jagar ytor istället för att ha fokus på funktion. Vi vill också uppmärksamma att ett fokus på att förenkla och förbilliga i det lilla, riskerar att öka kostnaderna i det stora, för samhället som helhet. Detta kräver djupare utredning. Snålheten får inte bidra visheten.

Att skapa goda livsmiljöer kan kosta lite mer initialt men kan spara stora kostnader genom att vi skapat en hållbar social och ekonomisk trygghet samt bidra till god hälsa och välmående för hela befolkningen. Att skapa klimatneutrala bostäder har ett pris idag, men priset som framtida generationer får betala imorgon är så mycket större. Vi anser att samhällsekonomiska kvaliteter är överordnade. Vi föreslår att detta avsnitt utreds vidare.

9.4 INFÖRANDE AV BYGGKRAVSNÄMNDEN FÖR FÖRHANDESAVGÖRANDE OM KRAV PÅ BYGGNADSVERK

9.4.2 Behov av enhetlig tillämpning och utveckling av praxis

Innovationsföretagen anser att förslaget om en Byggkravsnämnd har vissa betänkligheter och bör utredas vidare. Det är mycket välkommet att en lösning eller tolkning kan godkännas i ett tidigt skede och att den sedan gäller över hela landet. Det finns ett stort behov av enhetliga tillämpningar. Betänkligheterna handlar framförallt om hur Byggkravsnämnden ska räkna till, att det finns risk för att "alla" frågor hamnar hos Byggkravsnämnden och att den riskerar att bli en flaskhals. Det finns farhågor om att kunna rekrytera kompetent personal och om jäv. Precisa funktionskrav bör kunna undanröja behovet av denna nämnd.

Det är viktigt att ett godkännande inte bara avser det enskilda projektet utan också efterföljande projekt och att lösningarna kan förbättras och utvecklas allteftersom. Det är viktigt att godkända lösningar är en "open source" och utgör en plattform för fortsatt utveckling. Byggkravsnämnden kan bidra till att mer tid läggs på förbättringar och innovation och mindre tid läggs på tyckande och tolkningar. Byggkravsnämnden kan bidra till färre tvister och en bättre helhetssyn. Det finns dock en tveksamhet kring att Byggkravsnämnden får ett otydligt mandat.

9.4.3 Byggkravsnämndens uppgifter

Förutom att avge förhandsavgöranden skulle Byggkravsnämnden också kunna ha ansvar för att tolkningar och lösningar är tillgängliga för alla. Den skulle kunna ha ett ansvar för kunskaps- och erfarenhetsåterföring och ständiga förbättringar. Byggkravsnämnden skulle då på ett konkret sätt kunna bidra till högre produktivitet, en "modigare" arkitektur och ett mer variationsrikt byggande.

9.4.4 Byggkravsnämndens organisation

Det finns frågor kring huruvida Byggkravsnämnden kommer att räcka till? Det finns en risk att "alla" frågor hamnar hos Byggkravsnämnden och att den då blir en flaskhals. Det finns frågetecken om hur man ska hitta kompetent personal till denna nämnd och hur man säkerställer att det inte uppstår jävssituationer.

Det är viktigt att Byggkravsnämnden får en oberoende ställning gentemot Boverket. Det är viktigt för tydligheten och utvecklingen av allt mer precisa föreskrifter att hålla isär vem som föreskriver och vem som granskar. Boverkets roll som värmyndighet bör begränsas till att tillhandahålla lokaler och att utföra administrativa uppgifter, som inte är relaterade till Byggkravsnämndens beslutsärenden.

9.6 BORTTAGANDE AV OMBYGGNAD UR PBL

Ombyggnadsbegreppet utgår ur PBL

Innovationsföretagen stödjer förslaget om att följdkraven av ombyggnad avskaffas.

Det mest hållbara är att på smartaste sätt nyttja det redan byggda. Följdkraven som följer av begreppet ombyggnad försvårar detta. De utgör ett hinder för att kunna erbjuda bra bostäder till fler, till en lägre kostnad och utan att behöva bygga nytt. Följdkraven riskerar även att äventyra de historiska och kulturella kvaliteter som finns i det befintliga fastighetsbeståndet. Vi anser att en förändring av en befintlig byggnad inte ska omfattas av samma krav som för en nybyggnad.

Begreppet ombyggnad bidrar till begreppsförvirring. Bestämmelserna är svåra att tillämpa. Det ägnas för mycket tid åt att tolka vad som är ändring, ombyggnad, underhåll eller tillbyggnad istället för att lägga tiden på att skapa lösningar.

9.7 ÖKAD FÖRUTSÄGBARHET I KONTROLLEN AV BYGGANDET

9.7.1 Avskaffande av kontroll genom certifierad sakkunnig

Innovationsföretagen rekommenderar att rollen certifierad sakkunnig utreds vidare. Vi anser att systemet med certifierad sakkunnig bidrar till en ökad medvetenhet om frågor som rör människors hälsa, säkerhet och välbefinnande, men också om befintliga värden i vår byggda miljö. Vi ser en risk att sådana frågor prioriteras ned om certifierad sakkunnig avvecklas.

Vi ser å andra sidan att systemet skapar utrymme för tolkningar och tyckande, att det inte bidrar till oberoende eller enhetliga bedömningar. Det bidrar även till ökad otydlighet vad gäller ansvar.

9.7.2 Avskaffande av kontrollansvarig

Innovationsföretagen rekommenderar att rollen kontrollansvarig utreds vidare.

Systemet med kontrollansvarig anses inte bidra till verklig kvalitet. Det upplevs som en "pappersprodukt". Vi rekommenderar att kvalitetsprocesserna i sin helhet ses över, med fokus på att säkerställa hållbara livsmiljöer samt att tydliggöra ansvar och roller.

9.7.3 Förtydligande av arbetsplatsbesök

Innovationsföretagen stödjer förslaget att förtydliga innebörden och vad som ska gås igenom vid ett arbetsplatsbesök. Vad gäller förtydligande av arbetsplatsbesök är det också på sin plats att förtydliga begreppet arbetsplats. I ett industriellt byggande utgörs arbetsplatsen av fabriken. Så lite som möjligt ska utföras på plats! Arbetsplatsbesöken måste utformas utifrån en mer industrialiserad process, där husvolymerna sätts samman inomhus på mycket kort tid.

9.7.4 Förtydligande av kontrollplaner

Innovationsföretagen stödjer förslaget att ta fram föreskrifter om hur en kontrollplan ska utformas och vad den skall innehålla. Kontrollplanen upplevs idag som en pappersprodukt. Det finns en osäkerhet om vad som krävs för att den ska vara anpassad till det aktuella projektet med mera.

9.7.5 Utreda prövning av tekniska egenskapskrav

Innovationsföretagen anser att det är bra att fånga upp väsentliga frågor i tidiga skeden men ser samtidigt risken att fokus på enskilda tekniska egenskapskrav leder till sämre helhetssyn och detaljerade lösningar, siffror, mått, och så vidare. Vad innebär "aspekter av tekniska egenskapskrav? Vad blir Byggnadsnämndens roll i detta avseende?

9.8 FÖRSLAGENS GENOMFÖRANDE OCH IKRAFTTRÄDANDE

Innovationsföretagen har ingen direkt synpunkt på tidplanen i stort. Innovationsföretagen anser, precis som tidplanen anger, att det är viktigt att reformeringen av BBR mot färre, mer precisa och verifierbara funktionskrav sker så snart som möjligt. Likaså att de allmänna råden, hänvisningarna till standarder och andra skrifter tas bort.

För Innovationsföretagen

Anders Persson
Näringspolitisk chef

Mobil: 070-509 69 17

anders.persson@innovationsforetagen.se